

การขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ของเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

Empowering community participation for the development of cultural tourism area of Pakpreak
Sub-district, Muang District, Kanchanaburi Province

ดร.ณิ ทิพย์ปลุก¹ วรณิศา สีฟ้า² ณัชชานุช พิชิตธนารัตน์³

E-mail: darunee608@gmail.com

โทรศัพท์ 089-2625335

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงบทบาทของเทศบาลตำบลปากแพรกในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เป็นไปอย่างยั่งยืน โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก จำนวน 16 คน

ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลตำบลปากแพรกให้ความสำคัญกับการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เน้นการพัฒนาและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาในชุมชน อาทิ วัดเขาแหลม สำนักสงฆ์ขุนด่าน วัดอุดมมงคล วัดป่ากุหลาบสุวรรณ วัดเขาตองเมืองลับแล สำนักสงฆ์ภูดงศ์สถานศรีถาวร และวัดเขาเม็งอมรมเศให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชน ซึ่งการพัฒนาจะเกิดความยั่งยืนได้นั้นต้องอาศัยการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน โดยเทศบาลตำบลปากแพรกได้มีการดำเนินการ ดังนี้ 1) การจัดทำเวทีประชาคมเพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน มีการกำหนดตำแหน่งเจ้าพนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวและแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเป็นกลไกที่สำคัญในการประสานความร่วมมือกับชุมชน 2) การทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับสถานศึกษาในชุมชน เพื่อร่วมกันสำรวจแหล่งท่องเที่ยวและประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวนั้น เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา เทศบาล และคนในชุมชน มีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น ประเพณีลอยกระทง การทำบุญตักบาตร ตลาดนัดธรรมะ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดกิจกรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรม 3) การจัดกิจกรรมหรือโครงการที่เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้ร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากรทางการท่องเที่ยว รวมไปถึงสภาพสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน เช่น โครงการคัดแยกขยะเพื่อเป็นการรองรับปริมาณขยะที่จะตามมากับการท่องเที่ยว 4) การสร้างความตระหนักให้ประชาชนเห็นคุณค่าและประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทว่าเทศบาลยังขาดการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก ดังนี้ 1) เทศบาลควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อมารับผิดชอบดำเนินการด้านการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2) เน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเครือข่าย 3) สร้างเครื่องมือชี้วัดการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนที่เป็นมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ 4) เทศบาลควรส่งเสริมให้ชุมชนจัดตั้งกลุ่มหรือวิสาหกิจท่องเที่ยวชุมชนขึ้น และ 4) เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมประเมินผลมากขึ้น

คำสำคัญ: การขับเคลื่อน , การมีส่วนร่วม , การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

^{1,2,3} อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Abstract

The purpose of this research were to study the role of Pak Phraek Subdistrict Municipality in driving public participation of cultural tourism development. And develop public participation in the development of areas for cultural tourism to be sustainable. This research uses qualitative research methodology. Data were collected by in-depth interviews and group discussions from those who were involved in the area development for cultural tourism in Pak Phraek Municipality.

The study indicated that Pak Phraek Municipality places importance on promoting cultural tourism. Focus on development and linking religious tourism sites in communities such as Khao Laem Temple, Khun Dan Monastery, Udom Mongkhon Temple, Pa Kul Suwan Temple, Khao Tong Temple, Laplae Town Thian Sathit Thavorn Subdistrict Bureau And Khao Meng Amornsat temple to become an important cultural tourist attraction of the community Which development can be sustainable, requires public participation The Pak Phraek Municipality has implemented following: 1) Creating a community forum for people to participate in planning, creating the position of the Tourism Promotion Officer and the Tourism Promotion and Development Committee are defined as an important mechanism for cooperating with the community. 2) Cooperation agreement (MOU) with educational institutions in the community to sharing between networks. Moreover create public relations media about cultural tourism activities such as Loi Krathong tradition, making merit and Dharma market to promote people in the community to participate in activities. 3) Creating projects that encourage people to take care of tourism resources, environment in the community, such as waste sorting project, to support the amount of garbage that will be followed by tourists. 4) Raising awareness of people to see the value and benefits that will be gained from the development of areas for cultural tourism. But the municipality still lacks encouragement for people to participate in the evaluation

Guidelines for the development of public participation in the development of cultural tourism areas in Pak Phraek Municipality as follows: 1) The municipality should appoint a sub-committee to be responsible for the area development for cultural tourism. 2) Focus on Creating a collaborative learning process between networks 3) Establishing a public participation tool 4) The municipality should encourage the community to establish a group or a community tourism enterprise, and 4) Create a channel of participate in more evaluation.

Keywords: Empower , participation , cultural tourism

ความเป็นมาของปัญหา

รัฐบาลให้ความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นช่องทางในการสร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นอันดับต้นๆ นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังทำให้มีเกิดการพัฒนาไปในหลายภาคส่วน อาทิ การคมนาคมขนส่ง ที่พัก ภัตตาคาร ร้านค้า สถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนาโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเงื่อนไขและสร้างโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการวางแผนทิศทางการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนที่มีแนวโน้มว่าการท่องเที่ยวจะรุกคืบเข้าไปถึง หรือต้องเปิดเผยชุมชนของตนให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง โดยการท่องเที่ยวช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชน เป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนไปพร้อมกัน (สุชาติพิศ เข็มน้อย, 2554) ดังนั้นรัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยได้มอบหมายให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชนเป็นหลัก

เทศบาลตำบลปากแพрок อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ถือเป็นหนึ่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว โดยเทศบาลมองว่าหากมีการพัฒนาพื้นที่ให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญกับจังหวัดกาญจนบุรีแล้วนั้น ก็จะนำมาซึ่งการพัฒนาในด้านอื่นๆ เนื่องจากการท่องเที่ยวจะนำมาซึ่งรายได้ให้กับคนในชุมชนท้องถิ่นก็จะสามารถจัดเก็บรายได้จากการท่องเที่ยวได้มากขึ้น โดยในการพัฒนาพื้นที่ของเทศบาลตำบลปากแพรานั้น ทางเทศบาลได้มองเห็นศักยภาพของศาสนสถานที่มีอยู่ในชุมชนที่จะสามารถพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อีกทั้งมองเห็นถึงประวัติความเป็นมา การเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์อื่นๆ ของจังหวัด พร้อมทั้งมองเห็นความต้องการของคนในชุมชนเป็นสำคัญ เนื่องจากในการพัฒนาพื้นที่ให้ประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นที่จะต้องได้รับการยอมรับและคนในชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการเข้าไปเพื่อศึกษาถึงบทบาทของเทศบาลตำบลปากแพрок อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตเทศบาลตำบลปากแพрок อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อให้การพัฒนาเกิดความยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของเทศบาลตำบลปากแพрок อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตเทศบาลตำบลปากแพрок อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประเภทของการวิจัย
การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 2 คน ประกอบด้วย รองนายกเทศมนตรีและเจ้าพนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลปากแพрок
 - 2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่ม จำนวน 16 คน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชน หมู่ที่ 1 บ้านลิ้นช้าง หมู่ที่ 2 บ้านเขาแหลม หมู่ที่ 3 บ้านทุ่งนา หมู่ที่ 4 บ้านวังสารภี หมู่ที่ 5 บ้านห้วยนา หมู่ที่ 6 บ้านป่ายุบ หมู่ที่ 7 บ้านเขาเม็งอมรเมศร์ หมู่ที่ 8 บ้านห้วยน้ำใส หมู่ที่ 9 บ้านหัวเขา หมู่ที่ 10 บ้านห้วยน้ำล่าง หมู่ที่ 11 บ้านพรางนิมิต หมู่ที่ 12 บ้านลุ่มดงกระเบา และหมู่ที่ 13 บ้านเขาเม็งพัฒนา รองนายกเทศมนตรี และเจ้าพนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
 - 3.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structure in-depth interview) เกี่ยวกับบทบาทของเทศบาล

ตำบลปากแพรกในการดำเนินการด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แนวทางการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวหรือการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

3.2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (focus group) ซึ่งประกอบไปด้วยประเด็นคำถามเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ร่วมกันระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งลงพื้นที่สำรวจเบื้องต้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบสอบถาม

4.2 นำเครื่องมือการวิจัยที่จัดทำขึ้นไปตรวจสอบคุณภาพกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และดำเนินการปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4.3 นำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบและแก้ไข ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

4.4 นำข้อมูลที่ได้ไปตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อนำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic induction) (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2552: 130-133 และเอี่ยมพร หลินเจริญ, 2555 : 25-26) โดยตีความและสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับบทบาทของเทศบาลในการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การขับเคลื่อนของเทศบาลในการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมกับเทศบาลในการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่เพื่อ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเขียนบรรยาย (Descriptive)

ผลการวิจัย

เทศบาลตำบลปากแพรกได้ตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายในระดับจังหวัดและระดับประเทศ โดยเทศบาลเน้นการพัฒนาศาสนสถานในชุมชนให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดกาญจนบุรี อาทิ วัดเขาแหลม สำนักสงฆ์ขุนด่าน วัดอุดมมงคล วัดป่ากุลสุวรรณ วัดเขาตองเมืองลับแล สำนักสงฆ์จุดจตุศสถานศรีถาวร และวัดเขาเม็งอมรมศ เป็นต้น โดยในการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวนี้เทศบาลได้ให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน การสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเทศบาลจะเป็นภาคีหลักในการดำเนินการและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในทุกกระบวนการตั้งแต่กระบวนการวางแผน การดำเนินการ การประเมินผล การดูแลรักษา และการร่วมรับผลประโยชน์ โดยเทศบาลได้มีการดำเนินการดังนี้ 1) การวางแผน เทศบาลตำบลปากแพรกได้มีการจัดทำประชาคมในทุกหมู่บ้าน เพื่อนำความคิดเห็นและข้อเรียกร้องของประชาชนมาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาล ซึ่งจากผลการทำประชาคมพบว่าในแผนพัฒนาของเทศบาลได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในด้านการท่องเที่ยวขึ้น นอกจากนั้นเทศบาลยังได้กำหนดให้มีตำแหน่งเจ้าพนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อรับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในเขตเทศบาล และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งคณะกรรมการมาจากหลายภาคส่วน 2) การดำเนินการ เทศบาลปากแพรกมีการทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เพื่อดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น การสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การรวบรวมประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว นอกจากนั้นเทศบาลยังได้จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวไว้หลากหลายช่องทาง

อาทิ คลื่นวิทยุชุมชน ช่องเคเบิลทีวีของชุมชน และปากแพรกสาร (รายงานประชาชน) 3) การประเมินผล เป็นลักษณะของการประชุมร่วมกันระหว่างคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อร่วมกันพิจารณาถึงผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน ซึ่งจะเห็นได้ว่าในขั้นตอนการประเมินผลการมีส่วนร่วมของประชาชนยังเกิดขึ้นน้อย และยังขาดการเผยแพร่ข้อมูลผลการประเมินที่ได้จากการประชุมของคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวไปสู่ประชาชน 4) การดูแลรักษา เทศบาลได้มีการจัดทำโครงการเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้ตระหนักถึงการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาจากการท่องเที่ยว เช่น การคัดแยกขยะเพื่อลดปริมาณขยะ 5) การร่วมรับผลประโยชน์ อยู่ระหว่างกระบวนการสร้างการตระหนักให้แก่คนในชุมชนได้เห็นถึงประโยชน์ของการที่จะพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่าหากแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อคนในชุมชนหากเทศบาลและชุมชนมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

สำหรับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก ประกอบด้วย 1) เทศบาลควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่มารับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขึ้นมา โดยเฉพาะ โดยให้แต่งตั้งกรรมการให้มาจากทุกภาคส่วนในรูปแบบภาคีเครือข่าย 2) สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเครือข่ายในการพัฒนาพื้นที่ให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3) สร้างเครื่องมือชี้วัดการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนที่เป็นมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกลไกและกระบวนการขับเคลื่อนร่วมกัน และ 4) เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น

อภิปรายผล

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการเข้ามาสัมผัสและเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมแขนงต่างๆ ภายใน

ชุมชน อาทิ สถาปัตยกรรม ประติมากรรม ประเพณี และวัฒนธรรมเป็นสำคัญ ซึ่งในเขตเทศบาลตำบลปากแพรกมีวัดและสำนักสงฆ์ที่เป็นสถาปัตยกรรมเก่าแก่ มีประวัติความเป็นมาอันยาวนานซึ่งจะสามารถพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอยู่เป็นจำนวนมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสมุทรวีราภรณ์ มหานคร (2552) ที่กำหนดให้วัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว และเป็นองค์กรที่สำคัญที่จะช่วยสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเนื่องจากวัดเป็นสถานที่ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน นอกจากนั้นวัดยังเป็นสถาปัตยกรรมที่มีโบราณวัตถุที่เก่าแก่ แสดงให้เห็นถึงเรื่องราว ความเชื่อของคนในชุมชนนับตั้งแต่อดีต ดังนั้นเทศบาลตำบลปากแพรกและประชาชนในพื้นที่จึงมีความต้องการที่จะพัฒนาศาสนสถานไม่ว่าจะเป็นวัดเขาแหลม สำนักสงฆ์ขุนด่าน วัดอุดมมงคล วัดป่ากุดสุวรรณ วัดเขาตองเมืองลับแล สำนักสงฆ์จุดงศ์สถานศรีถาวร และวัดเขาเม็งอมรเมศให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชน เนื่องจากเห็นว่าหากมีการพัฒนาให้ศาสนสถานเหล่านั้นกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญได้นั้นก็จะนำมาซึ่งการพัฒนาในด้านอื่นๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจเพราะหากมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ก็จะก่อให้เกิดการใช้จ่ายมีกระแสเงินหมุนเวียนภายในชุมชนเพิ่มมากขึ้น และส่งผลต่อด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม

โดยในการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวนั้นเทศบาลถือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ทว่าการที่จะพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวให้ประสบความสำเร็จตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น ปัจจัยที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในพื้นที่ โดยเฉพาะภาคประชาชนผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพยากร สอดคล้องกับการศึกษาของ อานิสงค์ โอทาทะวงศ์ (2557) และมณีกาญจน์ เขียวรัตน์ (2553) โดยเทศบาลต้องสร้างความตระหนัก ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนในพื้นที่ให้เล็งเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนาวัดในเขตเทศบาลให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดกาญจนบุรี โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาใน

ทุกกระบวนการ ตั้งแต่การวางแผนพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว เนื่องจากคนในชุมชนเป็นผู้ที่ดูแลทรัพยากรและมีความผูกพันเป็นอย่างมากกับแหล่งท่องเที่ยว ทราบถึงประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างดีคือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก ดังนั้นหากเทศบาลได้รับข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวจากประชาชนในชุมชนเพื่อใช้ประกอบการพิจารณา ก็จะทำให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน ซึ่งควรมีการดำเนินงานผ่านรูปแบบคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นมา โดยเฉพาะ หรือการจัดทำประชาคม ประชาธิปไตย การสำรวจความต้องการการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน เป็นต้น ในกระบวนการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา จะเห็นได้ว่าประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าวเป็นอย่างดี โดยเห็นได้จากการซ่อมแซมบูรณะวัดต่างๆ ในชุมชน ประชาชนก็มาร่วมกันทำบุญ ถวายทรัพย์ตามกำลังศรัทธา หรือในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประเพณี เช่น งานลอยกระทง ประชาชนในชุมชนทุกหมู่บ้านให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการมอบสิ่งของเพื่อร่วมจัดกิจกรรม การเข้ามาเป็นคณะกรรมการดำเนินการจัดกิจกรรม การเข้าร่วมงาน หรือเป็นผู้ที่คอยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่เข้าร่วมงาน เป็นต้น โดยบทบาทของเทศบาลในการดำเนินการคือเป็นผู้ประสานและขับเคลื่อนให้ภาคส่วนต่างๆ ในการพัฒนา อาทิ การทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับสถานศึกษาในพื้นที่ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยว มีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบข้อมูล และเข้าร่วมกิจกรรม ทว่าในกระบวนการประเมินผลและการรับผลประโยชน์ยังไม่ได้มีการดำเนินการที่ชัดเจนมากนัก ดังนั้นเทศบาลจึงควรให้ความสำคัญกับกระบวนการทั้งสองให้มากขึ้น เพื่อให้การดำเนินการพัฒนาเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ และก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในท้ายที่สุด

สรุปผลการวิจัย

การส่งเสริมการท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในบทบาทของเทศบาลตำบลปากแพกที่ต้องส่งเสริมและพัฒนาเพื่อให้การท่องเที่ยวนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าในด้านอื่นๆ โดยบทบาทของเทศบาลนั้นเป็นผู้สนับสนุนในด้านงบประมาณด้านบุคลากรผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ เพื่อเป็นกลไกในการ

ขับเคลื่อนการพัฒนา อีกทั้งยังเป็นผู้ประสานความร่วมมือเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ เป็นผู้ที่ยกย่องขับเคลื่อนกิจกรรมและโครงการต่างๆ อาทิ การสำรวจแหล่งท่องเที่ยว จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จัดโครงการคัดแยกขยะ เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลตำบลปากแพก ประกอบด้วย 1) เทศบาลควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่มารับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขึ้นมา โดยเฉพาะ โดยให้แต่งตั้งกรรมการให้มาจากทุกภาคส่วนในรูปแบบภาคีเครือข่าย 2) สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเครือข่ายในการพัฒนาพื้นที่ให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3) สร้างเครื่องมือชี้วัดการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนที่เป็นมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกลไกและกระบวนการขับเคลื่อนร่วมกัน และ 4) เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เทศบาลตำบลปากแพกควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการที่เข้ามารับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขึ้นมา โดยเฉพาะ โดยคณะกรรมการชุดดังกล่าวควรประกอบด้วย ผู้บริหารและบุคลากรของเทศบาล เจ้าหน้าที่ของรัฐของหน่วยงานอื่นๆ ในพื้นที่ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่
2. เทศบาลตำบลปากแพกควรให้ความสำคัญกับการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
3. เทศบาลตำบลปากแพกควรเปิดโอกาสและเพิ่มช่องทางให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมาก โดยเฉพาะในการ

ประเมินผล เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ยอมรับและเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำการวิจัยเชิงปริมาณเกี่ยวกับทัศนคติและความต้องการของประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลปากแพรกต่อการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อนำผลการศึกษามาสนับสนุนผลการวิจัย

2. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยนำแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมไปดำเนินการแล้วสำรวจว่าประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากขึ้นหรือไม่ และมีการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมกับหน่วยงาน/กลุ่มที่ดำเนินการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

มณีภาณุจน เขียวรัตน์. (2553). แนวทางการพัฒนาแหล่ง

ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนกรณีศึกษาอำเภอบ้านฝ้อ จังหวัดอุดรธานี.

วิทยานิพนธ์. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต.

มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วีราภรณ์ มหานาค. (2552). การพัฒนาศักยภาพการ

ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอพระสมุทระเจดีย์จังหวัดสมุทรปราการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุรชาติพิทย์ เข็มน้อย. (2554). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม

ในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา ตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์. สาขาวิชาการ

จัดการภาครัฐและเอกชน. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.

มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุภางศ์ จันทวานิช. (2552). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

เชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.

อานิสงค์ โททาตะวงศ์. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชน

ต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลบัวแดง ในเขตเทศบาลตำบลเชียงแหวน อำเภอกุมภวาปี จังหวัด

อุดรธานี. *Academic Service Journal* Vol 25 No 1 January –April 2014.

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เอี่ยมพร หลินเจริญ. (2555). เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิง

คุณภาพ. *วารสารการวัดผลการศึกษา.* ปีที่ 17

ฉบับที่ 1 กรกฎาคม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.